

SETNA ROCZNICA ZA OŻENIA POLSKIEGO KOMITETU ELEKTROTECHNICZNEGO (1924-2024)

Przemysław SAD OWSKI

Pracownia Historyczna SEP w Opolu
e-mail: przemyslawsadlowski@gmail.com

Streszczenie: Artykuł przedstawia historię powstania i działalności Polskiego Komitetu Elektrotechnicznego (PKE) w latach 1924-1939. Na początku przypomniano pierwsze próby zorganizowania prac przepisowych w Polsce. Następnie przedstawiono powstanie PKE w 1924 r. i jego działalność w ciągu pierwszych lat. Od 1926 r. Komitet został organem Państwowej Rady Elektrycznej, będąc jego częścią do 1928 r. Po zakończeniu współpracy z Radą PKE działał samodzielnie. W okresie 1929-1932 na skutek porozumienia z SEP nastąpiła stopniowa włączenie PKE w strukturę SEP. W 1932 r. doszło do formalnego włączenia PKE do SEP. Wówczas prace nad przepisami zostały przekazane do nowo utworzonej Centralnej Komisji Normalizacji Elektrotechnicznej, a współpraca międzynarodowa pozostawiono w PKE. Działalność PKE przerwał wybuch II wojny światowej.

Słowa kluczowe: historia elektrotechniki, Polski Komitet Elektrotechniczny, Stowarzyszenie Elektryków Polskich.

1. POCZĄTKI PRAC PRZEPISOWYCH

Sprawę przepisów w polskim środowisku elektryków poruszono stosunkowo wcześnie. W 1899 r. w Delegacji Elektrotechnicznej z inicjatywy Ksawerego Gnoińskiego powołano Komisję Przepisową składającą się z trzech osób. Już w kolejnym roku przygotowano i wydano *Przepisy bezpieczeństwa dla instalacji elektrycznych o prądzie silnym* wzorowane na przepisach niemieckich. Po przekształceniu Delegacji w Koło Elektrotechników kontynuowano tam prace przepisowe w Komisji Przepisowo-Wydawniczej, gdzie wydano szereg kolejnych przepisów.

Po odzyskaniu niepodległości powstał Urząd Elektryfikacyjny przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu¹. Wśród jego kompetencji było opracowywanie przepisów i norm. Urząd uznał, że wyniki prac Komisji Przepisowej Koła Elektrotechników traktuje jako przepisy państwowe. Na I Zjeździe Elektryków Polskich w 1919 r. przejęto prace Komisji i przyjęto ważną uchwałę odnośnie przepisów [1]. Na II Zjeździe Elektryków Polskich w Toruniu przedstawiono w formie sprawozdania i kilku referatów wyniki prac Komisji [2]. Następnie prace przepisowe się zatrzymały.

Na początku 1923 r. Rada Delegatów SEP przekształciła Komisję w Centralną Komisję Przepisową SEP. Składała się z sześciu osób, w tym przedstawiciele: SEP, Ministerstwa Robót Publicznych, Związku Elektrowni Polskich i Politechniki Warszawskiej. Początkowo działalność Komisji

była utrudniona. W pierwszym sprawozdaniu napisano, że nie było zainteresowania wśród odpowiednich fachowców do zajęcia się przepisami i opracowania poszczególnych jej działów. Ponadto trudne powojenne warunki pracy nie sprzyjały działalności społecznej [3]. W odpowiedzi na sprawozdanie członek SEP Bernard Szapiro wystosował do Przewodniczącego Elektrotechnicznego (dalej PE) pismo [4]. Przedstawił w nim środowisko inteligencji w Niemczech, gdzie według niego istniały i jeszcze większe trudności, a prace nad przepisami mimo to się rozwijały. Twierdził, że skoro w Polsce trudno opracować własne przepisy, bo w kraju nie ma specjalistów i odpowiednich warunków, należy skorzystać z przepisów niemieckich², stworzyć organizację dla porównawczych studiów nad przepisami zagranicznymi oraz zbierać dane związane z przepisami i je publikować. W kolejnym sprawozdaniu z działalności Komisji przedstawiono sprawy, które wpłynęły do opracowania przez Komisję, jednak odzew był niski [5]. W tym samym numerze PE ukazała się również notka o spotkaniu organizacyjnym PKE o czym jest mowa niżej.

2. POWSTANIE PKE I PIERWSZE LATA DZIAŁALNOŚCI

Początki powstania Polskiego Komitetu Elektrotechnicznego (dalej PKE) należy wiązać z osobą Kazimierza Drewnowskiego. W 1923 r. uczestniczył on w Międzynarodowej Konferencji Wielkich Sieci Elektrycznych (dalej MKWSE) w Paryżu. Spotkał tam m.in. przewodniczącego Międzynarodowej Komisji Elektrotechnicznej³ (dalej MKE) Cypriena O. Mailloux, podczas rozmowy zgłosił chęć przystąpienia Polski do tej organizacji [6]. Było do tego doszło w Polsce wcześniej trzeba było, ze względów formalnych, zawiązać polski komitet. Dlatego jeszcze w 1923 r., przedstawiając sprawozdanie z wyjazdu na konferencję, na zebraniu Warszawskiego Koła SEP, wystąpił tam z propozycją przystąpienia Polski do MKE [7]. Członkowie SEP poparli inicjatywę, jednak ze względu na ograniczone możliwości finansowe SEP, nie mogli zająć się tą sprawą. Postanowiono więc zawiązać Polski Komitet Elektrotechniczny poza strukturą SEP.

¹ W 1921 r. Urząd został zlikwidowany a jego kompetencje przejął Wydział Elektryczny przy Ministerstwie Robót Publicznych.

² Ostatecznie przepisy niemieckie wydał Związek Elektrowni Polskich.

³ MKE (po francusku Commission Électrotechnique Internationale lub po angielsku International Electrotechnical Commission).

Rys. 1. Kazimierz Drewnowski inicjator PKE [8]

Zebranie informacyjne w sprawie powstania PKE odbyło się w siedzibie SEP 7 kwietnia 1924 r. [9]. Uczestniczyli w nim delegaci: Politechniki Warszawskiej, Związku Elektryków Polskich (dalej ZEP), Związku Tramwajów i Kolei Dojazdowych, Związku Zawodowego Inżynierów-Elektryków (dalej ZZIE) i Wydziału u Elektrycznego Ministerstwa Robót Publicznych (dalej MRP). Podczas zebrania K. Drewnowski przedstawił referat o działalności MKE oraz potrzebę utworzenia PKE, następnie zarys organizacji projektowanego Komitetu. Głównymi zadaniami miały być współpraca z MKE, studiowanie tematyki związanej z międzynarodowymi przepisami, normami, sownictwem itp. z elektrotechniki oraz zalecanie stosowania ich w Polsce, inicjowanie i uzgadnianie tej tematyki, reprezentowanie ogółu elektrotechników i stowarzyszeń elektrotechnicznych w kraju i zagranicą w sprawach naukowych i technicznych oraz organizowanie delegacji polskich na zagraniczne konferencje i zjazdy elektrotechniczne. PKE mieli tworzyć delegaci polskich zrzeszeń elektrotechnicznych przyjętych przez Komitet oraz delegaci szkół politechnicznych, instytucji państwowych zajmujących się elektrotechniką. Zrzeszenia wysyłające delegatów do PKE były zobowiązane do propagowania uchwał Komitetu i ich stosowania. Miały one ponosić również koszty związane z pracami PKE. Sprawozdania i prace miały być drukowane w prasie technicznej i osobnych publikacjach, które zrzeszone organizacje miały otrzymywać bezpłatnie. Po dyskusji przyjęto zasady projektu i uchwalono, że PKE trzeba niezwłocznie zawiązać. Na pierwsze zebranie postanowiono zaprosić delegatów z Politechniki Warszawskiej i Lwowskiej, SEP, Stowarzyszenia Radiotechników Polskich, Koła Teletechników, ZEP, Polskiego Związku Przedsiębiorstw Elektrycznych, Związku Przedsiębiorstw Tramwajowych i Kolei Dojazdowych, ZZIE, Państwowej Rady Elektrycznej, Wydziału u Elektrycznego MRP, Ministerstwa Spraw Wojskowych, Generalnej Dyrekcji Poczty i Telegrafów, Głównego Urzędu Miar. Na końcu wybrano komisję do ułożenia projektu PKE i zwołania pierwszego zebrania.

Rys. 2. Leon Staniewicz, prezes PKE (1924-1932) [8]

Zebrania organizacyjne PKE odbyły się: 24 maja i 1 czerwca [10]. Ustalono pierwszy skład, statut, pierwsze sześć komisji oraz wybrano zarząd. Prezesem został Leon Staniewicz, wiceprezesem Zygmunt Okoniewski, sekretarzem generalnym K. Drewnowski, skarbnikiem Edward Opęchowski, zastępcą sekretarza generalnego Wacław Günther [11]. W skład plenum PKE wchodził zarząd oraz 18 delegatów z 11 jednostek, w tym 3 oficjalnych członków SEP. Poza kilkoma wyjątkami większość delegatów była również członkami SEP. PKE stała się pierwszą organizacją elektrotechniczną w Polsce, w skład której wchodził przedstawicielstwo głównych polskich zrzeszeń i instytucji elektrotechnicznych. Był również przedstawicielem polskiej elektrotechniki za granicą. Początkowo zebrania PKE odbywały się w siedzibie SEP. PKE powstało przy udziale SEP, ale poza jego strukturami. Mimo to członkowie SEP odegrali dużą rolę w jego działalności. Początkowo koszty działalności PKE pokrywali członkowie. Koszty związane były z współpracą międzynarodową oraz opracowywaniem i wydawaniem przepisów i norm krajowych zgodnych z uchwałami i zaleceniami MKE.

Na II Zebraniu Plenarnym, w trakcie omawiania sprawy prac przepisowych, S. Wysocki zgłosił wniosek, by PKE utworzyło specjalną komisję do tego zagadnienia i przejęło rolę dotychczasowej Centralnej Komisji Przepisowej SEP. Inicjatywę poparto i rozpoczęto prace nad jej wprowadzeniem. Rozpoczęto systematyczne prace opracowujące polskie przepisy i normy elektrotechniczne. W PKE działały wówczas następujące komisje: sownictwa, znakownictwa i symboli. Miały rozpocząć działalność dalsze komisje: maszyn elektrycznych, urządzeń elektrycznych, wysokich napięć i oświetlenia elektrycznego.

Na III Zebraniu Plenarnym w 1925 r. Witold Rozentalski jako przedstawiciel Wydziału u Elektrycznego MRP wysunął propozycję by przyłączyć PKE jako komisję lub komitet do Państwowej Rady Elektrycznej przy Ministerstwie Robót Publicznych. Wówczas PKE miało obywatelskie finansowanie z ministerstwa. Sprawę postanowiono przedyskutować. Zorganizowały się również kolejne komisje, tak że ostatecznie było ich 11, jednak tylko część była aktywna [12].

Podczas IV Zebrania Plenarnego przedstawiono sprawozdanie z kilku stałych komisji: przepisów elektrotechnicznych, znakownictwa i symboli, maszyn elektrycznych, silników trakcyjnych, olejów izolacyjnych, lamp elektrycznych, do spraw konferencji wysokich napięć, do spraw telekomunikacji ponadto zajmowano się sownictwem [13]. Omówiono również sprawę reorganizacji PKE. Przy końcu sprawozdania przedstawiono materia do dyskusji nad terminami i znakami najważniejszych wielkości i jednostek używanych w elektrotechnice. Po uzyskaniu uwag od kilku osób opublikowano później w PE pe ny materia [14].

Na V Zebraniu Plenarnym w dniu 16 stycznia 1926 r. PKE rozwiąza o się i wesz o jako nowy organ w sk ad Państwowej Rady Elektrycznej dzia ającej przy MRP [15]. To pozwoli o uzyskać fundusze na dalszą dzia alność PKE. W taki sposób powstawa y podwaliny polskich przepisów elektrotechnicznych. Komisja przepisowa przygotowywa a i publikowa a kolejne przepisy, zaś pozosta e komisje pracowa y w związku z przepisami międzynarodowymi. Pojawi o się wydawnictwo Sprawozdania i prace P.K.E. .

3. PKE JAKO ORGAN PAŃSTWOWEJ RADY ELEKTRYCZNEJ

Przygotowano nowy statut PKE. PKE podzieli o się na dwie sekcje: wspó pracy międzynarodowej oraz polskich przepisów i norm elektrotechnicznych. Praca odbywa a się g ównie w komisjach. Nowy zarząd by następujący: prezes L. Staniewicz, wiceprezes Z. Okoniewski, sekretarz generalny, przewodniczący sekcji międzynarodowej K. Drewnowski, przewodniczący sekcji przepisowej S. Wysocki [16]. Komitet liczy 20 cz onków delegatów.

Reorganizacja PKE przynios a zwiększenie funduszy. Powiększony budżet przyspieszy prace, powstawa y nowe komisje, przygotowywano nowe przepisy. Zaczęto wydawać normy w porozumieniu z Polskim Komitetem Normalizacyjnym, o symbolu P.P.N.E. (polskie przepisy i normy elektrotechniczne). Rozwinę a się również wspó praca międzynarodowa. W 1927 r. w MKWSE w Paryżu wzię a udział 5 osobowa delegacja polska [17], a na zebraniu plenarnym MKE we W oszech 6-osobowa delegacja [18]. Na polu prac przepisowych uda o się w PKE zwiększyć ilość komisji do 18 oraz wydać drukiem trzy przepisy.

Rys. 3. K. Drewnowski jako cz onek prezydium podczas posiedzenia MKWSE w Paryżu (drugi od lewej) [19]

Z czasem jednak zaczę y się pojawiać problemy w dalszej wspó pracy PKE z Państwową Radą Elektryczną, dotyczące m.in. ograniczeń budżetowych, niejednoznacznego ustalenia kompetencji sekretarza generalnego PKE i organów PKE względem siebie oraz Wydzia u Elektrycznego MRP. Ministerstwo również nie przekazywa o subsydiów bezproblemowo, argumentując takie finansowanie zbyt wolnym tempem prac przepisowych. Postanowiono to poprawić i 12 marca 1927 r. opublikowano nowy statut, którego akceptację MRP d ugo przeciąga o. PRE nie by a zwo ywana, więc nie prowadzi a żadnej dzia alności. Utrudnia o to wspó pracę pomiędzy PKE, a Wydzia em Elektrycznym MRP. Dlatego, podczas prezydium PKE 28 stycznia 1928 r. sekretarz generalny Kazimierz Drewnowski przedstawi trzy rozwiązania tej sytuacji: zarejestrować odrębne stowarzyszenie, przy łączyć do SEP lub zostać organem Wydzia u Elektrycznego MRP [20].

Na IX Zebraniu Plenarnym PKE w trakcie obrad pojawi y się g osy popierające po łączenie PKE z SEP [21]. Na kolejnych zebraniach dyskutowano nad przysz ym kształtem PKE. W pierwszej po owie 1928 r. MRP nie przekaza o dofinansowania do PKE motywując, że je przekaze dopiero gdy dojdzie do zmian organizacyjnych i personalnych w PKE. Wpierw nieoficjalnie K. Drewnowski otrzyma propozycję zatrudnienia go jako sekretarza generalnego przez MRP. On jednak nie zgodzi się na tę propozycję, bo nie chcia większego uzależnienia PKE od MRP. Przewidywa , że utrudni o by to po łączenie PKE z SEP. Wobec takiej sytuacji MRP już oficjalnie zażąda o, aby nastąpi a zmiana na stanowisku sekretarza generalnego PKE, bo inaczej nie zostaną przekazane kolejne fundusze. Prezydium PKE w takiej sytuacji z oży o rezygnację i odda o sprawę do rozstrzygnięcia na kolejnym Zebraniu Plenarnym.

Dnia 11 czerwca MRP wystosowa o pismo do PKE o cofnięciu im finansowania, wypowiedzeniu lokalu i odwo aniu swojego przedstawiciela z biura komitetu [22]. Pismo przysz o do PKE trzy dni przed zebraniem i spowodowa o dyskusję na Zebraniu Plenarnym 16 czerwca o dalszej dzia alności PKE. Powzięto uchwałę o reorganizacji PKE i przygotowaniu projektu po łączenia się z SEP. Rezygnacji zarządu nie przyjęto natomiast dokooptowano do prezydium Gabriela Sokolnickiego i Tadeusza Czaplickiego. W 1928 r. liczba komisji w PKE wynosi a 22 oraz wydano 20 przepisów P.P.N.E. Wydano 19 zeszytów Wiadomości P.K.E. zawierających sprawozdania z dzia alności organów komitetu, projekty przepisów i norm.

Po ostatnim Zebraniu Plenarnym Stanis aw Wysocki zrezygnowa z funkcji przewodniczącego Sekcji Przepisowej, zastąpi go Gabriel Sokolnicki. Mimo trudności PKE funkcjonowa o, utrzymując się z w asnych funduszy i korzystając z lokalu ofiarowanego przez Zak ad Miernictwa Elektrycznego Politechniki Warszawskiej. Sk ad Prezydium by następujący: prezes L. Staniewicz, wiceprezes Z. Okoniewski, sekretarz generalny K. Drewnowski, przewodniczący Sekcji Przepisowej G. Sokolnicki, cz onkowie prezydium Stanis aw Bieliński i T. Czaplicki oraz 23 delegatów. W sprawie po łączenia PKE z SEP powsta a Komisja Porozumiewawcza, której cz onkami z PKE byli: L. Staniewicz, K. Drewnowski, S. Wysocki i Z. Okoniewski, zaś z SEP: Felicjan Karśnicki, Mieczys aw Pożaryski i Roman Podoski. SEP w tym czasie przechodzi o zmiany organizacyjne, w łączyli się w nie cz onkowie PKE. Chcieli oni zapewnić ciąg ość i rozwój prac przepisowych, jednocześnie pozostawiając dotychczasową formę organizacji i metodyki pracy. W nowym statucie SEP przewidywano

utworzenie Centralnej Komisji Normalizacyjnej dla przepisów polskich oraz Polskiego Komitetu Elektrotechnicznego do współpracy międzynarodowej. W adę nad nimi mia sprawować zarząd SEP. Wywo a o to obawy w PKE czy przez prace PKE nie zostaną ograniczone. Proponowano by zachować znak PKE dla przepisów i norm, bo by y już znane w polskim środowisku elektrotechnicznym. Ponadto PKE w tamtym czasie mia o większą renomę niż SEP. Nie chciano też by SEP wch onę o PKE. W wyniku dyskusji i narad opracowano plan, który mia by jednak obowiązywać tylko przez pewien okres, by aktualnie nie obciążać tymi problemami nowego zarządu SEP. W ączenie PKE do SEP mia o się zamknąć do 1930 r., jednak przeciągnę o się do 1932 r.

4. PKE W OKRESIE PRZEJŚCIOWYM 1929-1932

W 1929 r. na XI Zebraniu Plenarnym PKE, przyjęto wniosek o połączeniu PKE z SEP, ale jako organu pracującego samodzielnie i przekazanie majątku PKE do SEP [23]. Regulamin PKE uznano za tymczasowy, obowiązujący przez 2 lata, po czym dalszy związek PKE z SEP mia być poddany rewizji i ustalony definitywnie. W okresie przejściowym PKE pracowa o na podstawie regulaminu zbliżonego do poprzedniego. Komitet występowa pod nazwą Stowarzyszenie Elektryków Polskich- Polski Komitet Elektrotechniczny. Zadania pozosta y bez zmian, jedynie kierownikiem biura PKE zosta sekretarz generalny SEP. Zarząd w tym czasie by następujący: prezes L. Staniewicz, wiceprezes do spraw przepisowych G. Sokolnicki, wiceprezes do spraw międzynarodowych K. Drewnowski, sekretarz generalny J. Podoski, cz onkowie prezydium T. Czaplicki, K. Gayczak, Z. Okoniewski oraz 23 delegatów. W 1929 r. dzia a y następujące komisje: 1. Definicji, 2. Symboli, 3. Napięć i prądów, 4. Przepisów budowy i ruchu, 5. Urządzeń elektrycznych w kopalniach węgla, 6. Urządzeń dźwigowych, 7. Urządzeń kinematograficznych, 8. Wskazówek ratownictwa, 9. Przewodów i kabli, 10. Izolatorów, 11. Przewodów napowietrznych 12. Maszyn elektrycznych, 13. Sprzętu trakcyjnego, 14. Lamp elektrycznych, 15. Teletechniczna, 16. Radiotechniczna, 17. Zak óceń w sieciach telekomunikacyjnych, 18. Przyrządów pomiarowych, 19. Olejów izolacyjnych, 20. Piorunochronów, 21. Urządzeń elektrycznych w kopalniach naftowych, 22. Materia ów izolacyjnych [24]. Komisje przepisowe po zakończeniu przygotowywania przepisów by y rozwiązywane.

Rys. 4. Cz onkowie Rady MKE w Oslo. K. Drewnowski drugi z lewej [25]

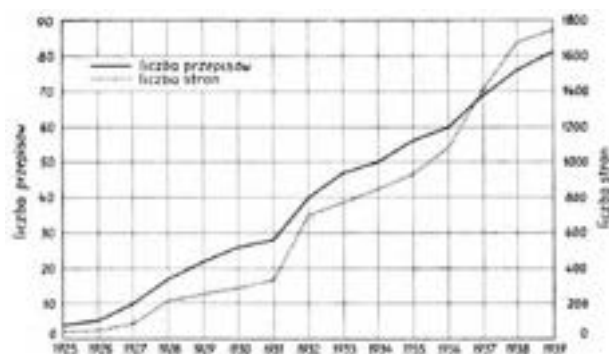
Nastąpi o również zwolnienie tempa prac przepisowych z powodu niższych funduszy. Stosunki PKE z MRP za pośrednictwem zarządu g ównego SEP zaczę y się uk adać na nowo. Otrzymano z ministerstwa fundusze na nowe prace.

W 1930 r. 8 osobowa delegacja polska wzię a udziału w zebraniu plenarnym MKE w krajach skandynawskich. K. Drewnowski zosta również powo any na przewodniczącego Komisji Symboli MKE [26].

5. PKE JAKO CZĘŚĆ SEP

Po dwuletnim okresie przejściowym rozpoczą y się dyskusje nad nowym regulaminem prac przepisowych. PKE mia o nadal prowadzić współpracę międzynarodową i stać się jednym z komitetów przewidzianych przez statut SEP. G ówna Komisja Przepisowa PKE przekształci a się w Centralną Komisję Normalizacji Elektrotechnicznej SEP (dalej CKNE). W 1932 r. na XIV Zebraniu Plenarnym PKE ostatecznie dosz o do formalnego przekazania agend PKE do SEP [27]. W czasie ca ej dzia alności PKE wysz y 43 numery Sprawozdań i prac Polskiego Komitetu Elektrotechnicznego zebrane w czterech tomach. Przewodniczącym Centralnej Komisji Normalizacji Elektrotechnicznej zosta G. Sokolnicki, przewodniczącym PKE (współpraca międzynarodowa) K. Drewnowski. L. Staniewicz uczestniczy we wszystkich posiedzeniach prezydium (86) i zebraniach plenarnych (14) [20]. L. Staniewiczowi zaproponowano objęcie funkcji prezesa SEP, jednak ze względu na z y stan zdrowia odmówi . Odznaczono go cz onkostwem honorowym SEP.

W 1932 r. CKNE sk ada o się z zarządu, którego cz onkami byli: przewodniczący G. Sokolnicki, wiceprzewodniczący Kazimierz Straszewski, cz onkowie Boles aw Hac, W odzimirz Krukowski, Jan Obrąpalski, Józef Podoski. W posiedzeniach zarządu uczestniczyli również przewodniczący PKE K. Drewnowski oraz g ówny referent przepisowy Bernard Szapiro. Ponadto cz onkami CKNE byli przedstawiciele: SEP, Sekcji Radiotechnicznej, przewodniczący komisji przepisowych oraz delegacji instytucji zaproszonych przez ZG SEP [28]. Prace kontynuowano w komisjach i podkomisjach. Każda norma, przepisy opracowane w komisji podlega a krytyce w komisji redakcyjnej. Następnie po zatwierdzeniu przez Zarząd CKNE publikowano ich propozycję w PE w celu zebrania uwag. Po ich uwzględnieniu i ostatecznej akceptacji zarządu CKNE by y one przedstawiane przez ZG SEP Walnemu Zgromadzeniu SEP, które zatwierdza o je ostatecznie [29]. W 1939 r. przewodniczącym CKNE zosta Jan Obrąpalski. Po w ączeniu Stowarzyszenia Teletechników Polskich do SEP w 1939 r. zajęto się szerzej normalizacją w teletechnice. Bujny rozwój prac przepisowych i normalizacyjnych kontynuowany w CKNE pokazuje rysunek poniżej.

Rys. 5. Rozwój prac przepisowych i normalizacyjnych w latach 1925-1939 [30]

Prace PKE po włączeniu do SEP były skupione na reprezentowaniu Polski w MKE oraz na prowadzeniu prac na jego rzecz. K. Drewnowski i inni polscy stali delegaci do komitetów uczestniczyli w pracach MKE. Na wszystkich kolejnych sesjach plenarnych MKE⁴ uczestniczyli a kilku osobowa delegacja. W 1935 r. w Holandii i Belgii uczestniczyli o 8 delegatów [31]. W ostatnim przed wojną zebraniu w Londynie i Torquay w 1938 r. uczestniczyli o 12 delegatów [32]. Kolejne zebranie plenarne miało się odbyć w 1941 r. Na jedno z zebrań częściowych, proponowano Polskę.

Wybuch II wojny światowej przerwał zarówno prace normalizacyjne jak i wspólną pracę międzynarodową.

6. PODSUMOWANIE

PKE odegrało niezwykle ważną rolę w tworzeniu przepisów i wspólnej pracy międzynarodowej. Kraj powstający z ziem trzech zaborów borykał się z wieloma problemami. Było o bardzo duże zapotrzebowanie na przepisy elektrotechniczne, więc ich przygotowanie było niezwykle ważne. Wspólna praca międzynarodowa zapoczątkowana w PKE pozwoliła uczestniczyć w międzynarodowych pracach naukowych i technicznych oraz dokonać w tym dorobek do myśli międzynarodowej. Włączenie PKE w strukturę SEP przyczyniło się do tak dużego rozkwitu SEP w kolejnych latach.

7. BIBLIOGRAFIA

1. Hickiewicz J., Rataj P., Sadowski P.: *I Zjazd Elektrotechników Polskich 7-9 czerwca 1919 roku w Warszawie. Utworzenie Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich*, Przegląd Elektrotechniczny, 2021, nr 9, s. 148-155.
2. Hickiewicz J., Rataj P., Sadowski P.: *II Zjazd Elektrotechników Polskich w Toruniu w 1921 roku*, Przegląd Elektrotechniczny, 2022, nr 1, s. 228-233.
3. *Centralna Komisja Przepisowa*, Przegląd Elektrotechniczny, 1924, nr 4, s. 75.
4. Szapiro B.: *W sprawie Komisji Przepisowej*, Przegląd Elektrotechniczny, 1924, nr 7, s. 118-119.
5. *Centralna Komisja Przepisowa*, Przegląd Elektrotechniczny, 1924, nr 12, s. 102.
6. Drewnowski K., *Międzynarodowa Konferencja wielkich sieci elektrycznych o bardzo wysokim napięciu*, Przegląd Elektrotechniczny, 1924, nr 4, s. 68.
7. *Protokół zebrania Warszawskiego Koła SEP*, PE, 1924, nr 5, s. 86.
8. Narodowe Archiwum Cyfrowe, <https://www.nac.gov.pl/>.
9. *Zebranie w sprawie organizacji Polskiego Komitetu Elektrotechnicznego d. 7 kwietnia 1924 r.*, Przegląd Elektrotechniczny, 1924, nr 9, s. 152.
10. *Zebranie organizacyjne PKE*, Przegląd Elektrotechniczny, 1924, nr 12, s. 201.
11. *Skład Polskiego Komitetu Elektrotechnicznego w dniu 2 czerwca 1924 r.*, Przegląd Elektrotechniczny, 1924, nr 12, s. 196.

12. *III. Zebranie Plenarne PKE.*, Przegląd Elektrotechniczny, 1925, nr 4, s. 62.
13. *IV. Zebranie Plenarne PKE.*, Przegląd Elektrotechniczny, 1925, nr 12, s. 194-195.
14. *PKE. Znakownictwo najważniejszych wielkości i jednostek, używanych w elektrotechnice. Przyjęte przez PKE i zalecone do powszechnego użytku*, Przegląd Elektrotechniczny, 1925, nr 11, s. 175-178.
15. *V. Zebranie Plenarne PKE*, Przegląd Elektrotechniczny, 1926, nr 3, s. 56.
16. *VI. Zebranie Plenarne PKE*, Przegląd Elektrotechniczny, 1926, nr 4, s. 78.
17. Drewnowski K.: *Konferencja wielkich sieci elektrycznych o wysokim napięciu*, Przegląd Elektrotechniczny, 1927, nr 15, s. 301-302.
18. Drewnowski K.: *Kongres Międzynarodowej Komisji Elektrotechnicznej we Włoszech we wrześniu 1927 r.*, Przegląd Elektrotechniczny, 1927, nr 21, s. 413-418.
19. Kuźmicki M.: *IV Międzynarodowa konferencja wielkich sieci elektrycznych o wysokim napięciu*, Przegląd Elektrotechniczny, 1927, nr 20, s. 384.
20. Drewnowski K.: *Polski Komitet Elektrotechniczny jako organ prac przepisowych i wspólnej pracy międzynarodowej elektryków polskich 1924-1932*, Przegląd Elektrotechniczny, 1939, nr 12, s. 629-637.
21. *IX Zebranie Plenarne PKE*, Przegląd Elektrotechniczny, 1928, nr 6, s. 140-141.
22. *X. Zebranie Plenarne PKE*, Przegląd Elektrotechniczny, 1928, nr 14, s. 331.
23. *XI Zebranie Plenarne PKE*, Przegląd Elektrotechniczny, 1929, nr 11, s. 262.
24. *PKE. Sprawozdanie z działalności za czas od czerwca 1929 do maja 1929 r.*, Przegląd Elektrotechniczny, 1929, nr 10, s. 237-239.
25. Roman J.: *VII plenarne zebranie MKE. (Sprawozdanie Delegatów)*, Przegląd Elektrotechniczny, 1930, nr 20, s. 549.
26. Podoski J.: *VII-me plenarne zebranie MKE*, Przegląd Elektrotechniczny, 1930, nr 17, s. 480-483.
27. *Protokół XIV zebrania plenarnego PKE z dnia 11 kwietnia 1932 roku*, Przegląd Elektrotechniczny, 1932, nr 18, s. 471-475.
28. Podoski J.: *Sprawozdanie z działalności SEP w roku 1932-33*, Przegląd Elektrotechniczny, 1933, nr 12, s. 585.
29. Świątkowski J. R.: *Normalizacja elektryczna [w:] Historia SEP 1919-1959*, red. J. Płaskowski, Warszawa 1959, s. 179-211.
30. Kobosko E.: *Rozwój elektrotechnicznych prac przepisowych i normalizacyjnych w Polsce*, Przegląd Elektrotechniczny, 1939, nr 12, s. 638-640.
31. Drewnowski K.: *Sprawozdanie z zebrania plenarnego MKE (CEI) w Holandji i Belgii, 17 do 28 czerwca 1935 r.*, Przegląd Elektrotechniczny, 1935, nr 23, s. 647-649.
32. *Międzynarodowa Komisja Elektrotechniczna (CEI)*, Przegląd Elektrotechniczny, 1938, z. 19, s. 675-677.

⁴ Zebrania Plenarne MKE nie były zjazdami, na których wysłuchiwano referatów, lecz posiedzeniami komitetów technicznych obradujących na podstawie materiałów i referatów

przedstawionych przez komitety krajowe MKE w zakresie tematów odpowiadających programom prac poszczególnych komitetów.

100TH ANNIVERSARY OF THE FOUNDATION OF THE POLISH ELECTROTECHNICAL COMMITTEE (1924-2024)

The article presents the history of the establishment and activities of the Polish Electrotechnical Committee (PEC) in 1924-1939. At first, the first attempts to organize the regulatory work of Poland are recalled. Then the establishment of the PEC in 1924 and its activities during the first two years are presented. Since 1926, the Committee became an organ of the State Electricity Council, being a part of it until 1928. After the end of cooperation with the Council, PEC acted independently. In the period 1929-1932, as a result of an agreement with the Association of Polish Electrical Engineers (APEE), there was a gradual integration of PEC into the APEE structure. In 1932, PEC was formally incorporated into the APEE. At that time, work on regulations was transferred to the newly created Central Commission for Electrotechnical Standardization, while international cooperation was left in PEC. PEC's activities were interrupted by the outbreak of World War II.

Keywords: history of electrotechnics, Polish Electrotechnical Committee, Association of Polish Electrical Engineers.